

१५१० - १५३६
११२२ - ११४८

राष्ट्रीय सूचना आयोग
प्रमुख सूचना आयुक्त कृष्णहरि बाँस्कोटा
सूचना आयुक्त किरणकुमार पोखरेल
सूचना आयुक्त यशोदादेवी तिम्सिना
आदेश

- श्री प्रमुख, दि ओरिएण्टल ई. कं. लि., डिल्लीवजार (नि. नं. ११२२)
श्री प्रमुख, राष्ट्रिय बीमा संस्थान, रामशाहपथ (नि. नं. ११२३)
श्री प्रमुख, नेशनल इन्स्योरेन्स कं. लि., त्रिपुरेश्वर (नि. नं. ११२४)
श्री प्रमुख, नेशनल लाईफ इ. कं., नारायणचौर, नक्साल (नि. नं. ११२५)
श्री प्रमुख, हिमालयन जनरल इ. कं., बबरमहल (नि. नं. ११२६)
श्री प्रमुख, यूनाईटेड ई. कं. (नेपाल) लि., थापाथली (नि. नं. ११२७)
श्री प्रमुख, प्रिमियर ई. कं. (नेपाल) लि., नक्साल (नि. नं. ११२८)
श्री प्रमुख, एभरेष्ट इन्स्योरेन्स कं. लि., हात्तिसार (नि. नं. ११२९)
श्री प्रमुख, नेको इन्सुरेन्स लि., अनामनगर (नि. नं. ११३०)
श्री प्रमुख, सगरमाथा इन्स्योरेन्स कं. लि., नक्साल, भगवतीबहाल (नि. नं. ११३१)
श्री प्रमुख, प्रभु इन्स्योरेन्स लि., तिनकुने (नि. नं. ११३२)
श्री प्रमुख, एन. वि. इन्सुरेन्स कं. लि., कमलादी (नि. नं. ११३३)
श्री प्रमुख, नेपाल लाइफ ई. कं. लि., हेरिटेज प्लाजा (नि. नं. ११३४)
श्री प्रमुख, लाइफ ई. कर्पोरेशन (नेपाल), काठमाडौं प्लाजा (नि. नं. ११३५)
श्री प्रमुख, मेट लाइफ, पुल्चोक (नि. नं. ११३६)
श्री प्रमुख, प्रुडेन्सियल ई. कं. लि., पुतलिसडक (नि. नं. ११३७)
श्री प्रमुख, शिखर इन्स्योरेन्स कं. लि., थापाथली (नि. नं. ११३८)
श्री प्रमुख, लुम्बिनी जनरल ई. कं. लि., ज्ञानेश्वर (नि. नं. ११३९)
श्री प्रमुख, एन एल जी इन्स्योरेन्स कं. लि., पानीपोखरी (नि. नं. ११४०)
श्री प्रमुख, सिद्धार्थ इन्स्योरेन्स लि., त्रिपुरेश्वर (नि. नं. ११४१)
श्री प्रमुख, एशियन लाईफ इन्स्योरेन्स कं. लि., डिल्लीवजार (नि. नं. ११४२)
श्री प्रमुख, सूर्या लाइफ इन्स्योरेन्स कं. लि., गैह्रीधारा (नि. नं. ११४३)
श्री प्रमुख, गुराँस लाइफ इन्स्योरेन्स कं. लि., तिनकुने (नि. नं. ११४४)
श्री प्रमुख, प्राइम लाइफ इन्स्योरेन्स कं. लि., हात्तिसार (नि. नं. ११४५)
श्री प्रमुख, राष्ट्रिय बीमा कं. लि., रामशाहपथ (नि. नं. ११४६)
श्री प्रमुख, नेपाल पुनर्बीमा कम्पनी लि., गौशाला (नि. नं. ११४७)
श्री प्रमुख, नेपाल ई. कं. लि., कमलादी (नि. नं. ११४८)

२४/१२/२०

११/१२/२०

११/१२/२०

विषय वस्तुको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५(३) र सूचनाको हकसम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ३ बमोजिम नियमितरूपमा त्यस निकायसंग सम्बन्धित सूचना अद्यावधिक गरी नियमितरूपमा प्रकाशन गर्न; सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ६ बमोजिम सूचना अधिकारीको व्यवस्था गर्न र त्यस निकाय एवं मातहत निकायमा सूचना मागका लागि परेका निवेदन उपर भएको कारवाहीको विवरण छुट्टै अभिलेखमा अद्यावधिक गर्न सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा १९(ग), (छ) र (ख) बमोजिम जारी भएको आदेश ।

नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई आफ्नो वा सार्वजनिक सरोकारको कुनै पनि विषयको सूचना माग्ने र पाउने हकको प्रत्याभूत गरेको छ । यसैगरी सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ ले प्रत्येक नेपाली नागरिकलाई सार्वजनिक निकायमा रहेको सूचनामा पहुँच रहने सुनिश्चितता प्रदान गरेको छ । ऐनमा सार्वजनिक निकाय भन्नाले सरकारी निकाय, राजनैतिक दल, गैर सरकारी संस्था, निजी क्षेत्र तथा कानूनद्वारा स्थापित सार्वजनिक सेवा प्रदायक संगठित संस्थालाई समेटिएको छ । सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ र नियमावली, २०६५ ले सार्वजनिक निकायका विभिन्न जिम्मेवारीहरू तोकेको छ । यीमध्ये महत्वपूर्ण दायित्वमा आफ्ना काम-कारवाही लोकतान्त्रिक पद्धति अनुरूप सुल्ला र पारदर्शी तुल्याउनु, नागरिकप्रति जवाफदेही र जिम्मेवारी वहन गर्नु, आफ्नो निकायमा रहेका सार्वजनिक महत्वको सूचनामा आम नागरिकको पहुँचलाई सरल र सहज तुल्याउनु तथा नागरिकको हितमा प्रतिकूल असर पार्ने संवेदनशील सूचनाको संरक्षण गर्न सूचनाको वर्गिकरण गर्नुपर्ने विषयहरू पर्दछन् । यसैगरी नागरिकले माग गरेको सूचनाप्रति उच्च सम्मान प्रकट गर्नु, सूचना प्रवाहमा राक्षम तुल्याउनु आफ्ना कर्मचारीलाई तालीम दिनु, आफ्नो निकायसम्बन्धी कम्तिमा बीस वर्षसम्मका सूचना अद्यावधिक गरी राख्नु, प्रत्येक ३/३ महिनामा आफ्नो निकायसम्बन्धी विवरण सार्वजनिक गर्नु (Pro-Active Disclosure), यस बाहेक नागरिकबाट अतिरिक्त माग गरिने सूचना प्रवाह गर्न अधिकार र सूचना सम्पन्न सूचना अधिकारी तोक्नु, नागरिकबाट माग भएका सूचनामध्ये जीउ ज्यानको सुरक्षारंग सम्बन्धित भए चौबिस घण्टाभित्र र अन्य अवस्थामा अधिकतम १५ दिनभित्र नागरिकले माग गरेको स्वरूपमा सूचना उपलब्ध गराउनु सार्वजनिक निकायको कर्तव्य हो । यस अतिरिक्त सूचनाको हकरागबन्धी ऐन र नियमावलीमा व्यवस्था भएबमोजिम सार्वजनिक निकायले सूचना प्रवाह गर्दा लाग्ने दस्तुर तोक्नु पर्ने, सो दस्तुर प्रत्येक २/२ वर्षमा पुनरावलोकन गर्नुपर्ने, नागरिकबाट राष्ट्रिय सूचना आयोगमा सूचना पाउने पुनरावेदन गरेमा आयोगको आदेश पालना गरी सूचना उपलब्ध गराउनु, आफूसंग रहेका व्यक्तिगत प्रकृतिका सूचनाहरू अनधिकृत प्रकाशन र प्रसारण नहुने गरी संरक्षण गर्नु, सूचनादाताको संरक्षण गर्नु र आफ्नो निकायमा रहेको कुनै सूचना गलत छ भन्ने लागेमा त्यस्तो सूचना सच्चाई दुरुस्त गर्नु पनि सार्वजनिक निकायको दायित्व, जिम्मेवारी र कर्तव्य हो । संविधान र कानूनद्वारा निर्दिष्ट यी सबै जिम्मेवारी पूर्ण रूपले पालना गर्नु सार्वजनिक निकायको कर्तव्य हो, यसमा आफ्नो अनुकूल केही दायित्व पूरा गर्ने र केही दायित्व पूरा नगर्ने गरी कानूनले कुनै पनि सार्वजनिक निकायलाई फुर्सद दिएको स्थिति छैन । साथै यी कानूनले निर्दिष्ट गरेका आफ्ना कर्तव्य पालना गर्न राष्ट्रिय सूचना आयोगले सार्वजनिक निकायलाई छुट्टै आदेश जारी गरिरहनु पर्ने अवस्था पनि होईन । तथार्थी यस विषयमा अनुभूत गरिएको जानकारीको अभाव लगायतका विविध पक्षलाई मनन गरी यो आदेश जारी गरिएको हो ।

नेपालको संविधानले आम जनतालाई मौलिक हक अन्तर्गत वाक तथा प्रकाशन स्वतन्त्रता प्रदान गरेको छ । आम नागरिकलाई सशक्तिकरण गर्ने, उत्तरदायी र जिम्मेवारपूर्ण शासन पद्धति संचालन गर्ने र शासनको माध्यमद्वारा आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने राज्यको एकमात्र ध्येय हो । यी सबै पक्षको संचालनका लागि मुलुकमा लोकतन्त्र मजबूत हुँदै जान्छ । विश्वव्यापीरूपमा सूचनाको हकलाई लोकतन्त्रको प्राणवायुका रूपमा स्वीकार गरिएको छ । जसअनुसार सूचनाको हकको अधिकतम प्रचलनले लोकतन्त्र स्थायी र मजबूत हुने, भ्रष्टाचार घट्ने, विधिको शासन कायम हुने, समानताको हकको प्राप्तिका अभिवृद्धि हुने, मानव अधिकारको बढोत्तरी हुने र मुलुकमा असल अभ्यासले प्रोत्साहन पाउने

2

हकको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रचलन गर्ने कामका लागि एक स्वतन्त्र राष्ट्रिय सूचना आयोगको व्यवस्था गरेको छ । यसको महत्वपूर्ण एवं गम्भिर जिम्मेवारी आफ्नो काधमा रहेको आयोग यो आदेश जारी गर्न विविध कारणन नागरिकतात्मक स्थितिमा आई पुगेको छ ।

स्वतन्त्रको मेरुदण्डका रूपमा रहेको बीमा क्षेत्रको मूल उद्देश्य प्राकृतिक तथा सामाजिक जाँसमाथि आर्थिक सुरक्षा प्रदान गर्नु हो । यस क्षेत्रको महत्ववारे आम जनतालाई जानकारी गराई बीमाको सुरक्षाभिन्न सबै आर्थिक क्रियाकलाप र जीवन बीमा लगायतका विषय समेट्ने प्रयास गर्नुपर्छ । हाल नेपालमा बीमा व्यवसायलाई व्यवस्थित, नियमित, विकासीत तथा नियन्त्रित गर्न नियामक निकायको रूपमा बीमा समिति कार्यरत छ, यसैगरी पुनर्बीमा, जीवन बीमा र निर्जीवन बीमा व्यवसाय गर्ने कम्पनीहरू क्रियाशील रहेका छन् । यसै सन्दर्भमा अर्थतन्त्रको एउटा महत्वपूर्ण पक्षमा रहेको बीमा क्षेत्रको व्यापक कार्यान्वयनका साथ मुलुकको संतुलित र दिगो आर्थिक विकास संभव छ । यही सर्वाधिकारवाट निर्देशित भई २०७२ माघ १५ गते राष्ट्रिय सूचना आयोग र बीमा समितिको सहकार्यमा बीमा समितिद्वारा इजाजत प्राप्त गरी नेपालमा कार्यरत पुनर्बीमा, जीवन बीमा र निर्जीवन बीमा कम्पनीका कार्यकारी प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरूसँग वसी व्यापक रूपमा अन्तरक्रिया भएको थियो । सो अन्तरक्रियामा सबैवाट सूचनाको हकसम्बन्धी कानूनको प्रावधानलाई पालना गर्न मौखिक प्रतिबद्धता व्यक्त गरिए पनि आयोगमा प्राप्त भएका जानकारी, संचारमाध्यममा प्रकाशित/प्रशारित विषय र यस क्षेत्रका क्रियाकलापलाई सुक्ष्मरूपमा विश्लेषण गर्दा यस क्षेत्रको नियमनकारी निकाय बीमा समितिबाट इजाजत प्राप्त गरी संचालनमा रहेका पुनर्बीमा, जीवन बीमा र निर्जीवन बीमा कम्पनीबीच सूचनाको हकसम्बन्धी कानूनको कार्यान्वयनमा न्यूनतमरूपमा भए पनि समानताको स्थिति पैदा गर्न उपयुक्त हुने भन्ने प्राप्त सुभावलाई समेत आत्मसात गरी बीमा समिति र बीमा कम्पनीहरूले प्रस्तुत कानून बमोजिम जिम्मेवारीको पालनामा जानकारीको सुगमताका लागि सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा १९ (ग) मा उल्लेखित 'नागरिकको जानकारीका लागि सूचना सार्वजनिक गर्न सार्वजनिक निकायलाई आदेश दिने' आयोगको कानुनी दायित्व अनुसार तीन/तीन महिनामा आफ्नो निकायसँग सम्बन्धित विवरण, नियमितरूपमा सार्वजनिक गर्न, सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा १९(छ) मा उल्लेखित 'सूचनाको हकको संरक्षण, सम्बर्द्धन र प्रचलन गर्नका लागि आवश्यक अन्य उपयुक्त आदेश दिने' प्रावधान बमोजिम आफ्नो निकायको सूचना प्रवाह गर्न सूचना अधिकारी तोकन र सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा १९ (ख) मा रहेको 'त्यस्तो निकायमा रहेको अभिलेख, लिखत वा अन्य सामग्री सम्बन्धी सूचना सूचिकृत गरी मिलाई राख्न आदेश दिने' आयोगको काम, कर्तव्य र अधिकारको दायराभिन्न रही सूचना माग र सो उपर भएको कारवाहीको विवरणको छुट्टै अभिलेख राख्न देहाय बमोजिमको आदेश जारी गरिएको छ ।

१. प्रत्येक तीन/तीन महिनामा स्वतःप्रकाशन (Pro-Active Disclosure) गर्ने

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ५ मा प्रत्येक सार्वजनिक निकायले आफ्नो निकाय सम्बन्धी सूचना अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने र तीन/तीन महिनामा सार्वजनिक गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । साथै सूचनाको हक सम्बन्धी नियमावली, २०६५ को नियम ३ मा पनि सूचना प्रकाशन गर्नुपर्ने व्यवस्था छ । यसरी ऐन नियमले निर्दिष्ट गरेको विभिन्न २० वटा शीर्षकमा तपसिलको ढाँचामा नियमितरूपमा सूचना प्रकाशन गर्ने ।

२. सूचना अधिकारी तोकने

सूचनाको हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ६ को उपदफा (१) मा सार्वजनिक निकायले आफ्नो निकायमा रहेको सूचना प्रवाह गर्ने प्रयोजनका लागि सूचना अधिकारी तोकनु पर्ने व्यवस्था छ । कानून बमोजिम नागरिकले सूचना अधिकारी समक्ष सूचना माग गर्नुपर्ने र निजले सूचना उपलब्ध

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

सूचना माग गर्ने जीवनिक निस्कायका सूचनाहरू अन्वय प्रकाशन भएमा वा हुने भएको भए सो को विवरण ।
 सूचना माग गर्ने हकसम्बन्धी ऐन, २०६४ को दफा ६ बमोजिम र नियमावली, २०६५ को नियम २४(क)
 बमोजिम सूचना अधिकारी तोकिएको विवरण सार्वजनिक गर्ने फ्लेक्स बोर्ड वा अन्य उपयुक्त
 माध्यममा उल्लेख हुनुपर्ने व्यहोरा

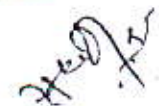
..... (पुनर्जीमा, जीवन बीमा, निर्जीवन बीमा कम्पनीको नाम)
सूचना अधिकारी तोकिएको विवरण

नाम -
 फोटो-
 सम्पर्क नम्बर-

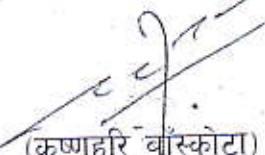
(३) सूचनाको हक अन्तर्गत सूचना माग भएको र सूचना प्रवाह गरिएको अभिलेख

.....(पुनर्जीमा, जीवन बीमा, निर्जीवन बीमा कम्पनीको नाम)
 प्रतिवेदनको अवधि :-

क्र.सं.	सूचना माग गर्नेको नाम, ठेगाना र सूचना माग गरेको मिति	माग गरिएको सूचनाको संक्षिप्त विवरण	सूचना दिए नदिएको र सो निर्णयको मिति	कार्यालय प्रमुख वा सूचना अधिकारी मध्ये कुन तहबाट सूचना दिएको	सूचना नदिएको भए सो को कारण	कैफियत

 (यशोदादेवी तिमिसिना)
 सूचना आयुक्त

 (किरणकुमार पोखरेल)
 सूचना आयुक्त

 (कृष्णहरि बाँस्कोटा)
 प्रमुख सूचना आयुक्त

ईति सम्वत् २०७३ जेठ ३१ रोज २ शुभम् ।